

FRONT-LINE

Jure Potokar

Stvari v praznini

Mladinska knjiga, Ljubljana 1990

Če drži, da je na Slovenskem do Šalamuna vladala simbolistična poetika, potem je Jure Potokar tisto ime mlade slovenske literature, ki se v utečene kolesnice vrača vsaj na stilni ravni. Obnova estetskih kategorij s preloma stoletja se v njegovi četrti zbirki (tretji samostojni) kaže na več ravneh. Muzikalnost, ki je eden od razpoznavnih znakov prejšnje zbirke (*Ambienti zvočnih pokrajin*), je v *Stvareh v praznini* manj eksponirana, a še vedno prisotna v obliki notranjih rim in aliteracij. Poglavje zase je stavčna melodika: strogo strukturo 3 krat 3 plus 1 verz zapolnjuje razvejana glagolska sintaksa. Pogoste in presenetljive so sinestezije — npr. »sladki vonj v ritmu prepletenih zvokov«. Tretja simbolistična specialiteta, s katero Potokar ne skopari, je piktorialnost. Omeniti kaže še motivne drobce, ki nedvoumno aludirajo na častilce Lepote: vodnjak, labirint, votline, okno, maska. Tu pa se naš ekskurz v simbolistično poetiko konča. Pri Potokarju bi zaman iskali vero v absolut, »vesoljno dušo« ali kaj podobnega. Njegovo veselje sicer spominja na Strniševo kozmologijo, vendar zvezde, ki migotajo v njem, poznajo eno samo skrivnost: samota.

Zlom simbolističnega projekta se je zgodil že v *Ambientih zvočnih pokrajin*. Poezija se ne more približati glasbi, ni besede, ki bi izgovarjala tišino ali razpirala pokrajine, kot to uspeva mojstru ambientalne glasbe Brianu Enu. Zato Potokar govori o porazu, o tisti točki na »daljici časa«, s katere ni več poti naprej. Ostaja le vračanje — v zgodovino, mitologijo, spomin. Med prozaisti so se na tej točki ustavili meta-fikcionalisti. Tudi oni so »brskali med kupi praznega besedja« in »drobili glino dedičine«, tudi njim se je zdelo, da je »v navzočnost vtetovirana le še apsoipeza«. Premolk, ki ga v literaturi zaznamujejo tri pike, je seveda zgolj navidezna tišina sveta. Vanjo se vpisujejo nešteti zvoki modernih (bi bilo bolje reči postmodernih?) komunikacijskih sredstev. Vse bolj nas obdajajo podobe stvari, vse manj imamo opraviti s stvarmi samimi. Vojna je televizijski spektakel, ki ga spremljamo iz domačega naslanjača. Filmski zvezdniki si pulijo zobe, kot za šalo shušajo ali se zredijo za dvajset kilogramov. Svoje vloge ne igrajo, ampak jo živijo. So natančno in zgolj to, kar vidimo na platnu. Onkraj videza je le še praznina. Komu je mar, kakšne so stvari v praznini?

Poezija Jureta Potokarja nagovarja posameznika, »tebe«. Če množica naseda videzu, se opaja s pisanimi podobami, potem si »ti« tisti, ki nisi zapustil izpraznjene vesolja. Samota, ki te pesti, ni banalna, prozaična osamljenost nekoga s pokvarjenim televizorjem, tvoja samota je vseskoz metafizične narave. Praznina je samota, je bolečina, je strah. Situacija se iz *Ambientov zvočnih pokrajin* do *Stvari v praznini* ni veliko spremenila, nov je le obrat k posameznikovim emocijam. Vizija

bodočnosti je do skrajnosti pesimistična, celo katastrofična, toda dosledno esteti-
rana. (»O angel prihajajočega razkroja«, »filigranski rob čakanja na kristalni mre-
ži«...) Nekaj dekadentno nasladnega in hipersenzibilnega je v metaforah, kot sta
»žaltava samota« ali »nežna, bleda bolečina«. Je groza, ki je »otipljiva, židka in
osladna kot melasa«, sploh še grozljiva? Pesnik je začel »trgovati s samoto« ali pa se
tudi še vedno, čeprav le od daleč, spogleduje z Lepoto?

Že dolgo pustošijo v zavesti pesnikov vprašanja, kako vztrajati v praznini, kakš-
ne so alternative molka. Nekateri iščejo rešitev v osebnih mitologijah, drugi ne naj-
dejo poti iz slepe ulice. Estetizirani lirizmi Jureta Potokarja na eksplicitni ravni izre-
kajo pesimistično varianto. Tudi to, da njihova lepota zadržuje napredujočo moč
praznine, je zgolj utvara. Ugibanja, kam se bo obrnilo krmilo Potokarjeve ladje,
niso predmet tega zapisa, čeprav je verjeti, da bodo oživele »zgodbe, ki jim nič ne se-
že do sredice« — recimo »nikdar izgovorjena slast dvojine«. Morda je odveč dodaja-
ti, da gre v *Stvareh v praznini* za poezijo vrhunskih estetskih kvalitete, ob kateri bodo
tudi zakrknjeni nasprotniki poezije morali ugotoviti, da obstajajo pesniki in Pesniki
z velikim P. Kot je Jure Potokar.

Darja Pavlič